

Universiteit
Leiden
The Netherlands

**Vrijzinnig noch rechtzinnig : Daniël Chantepie de la Saussaye
(1818-1874) en Jan Hendrik Gerretsen (1867-1923) in de ban van het
ethische beginsel**

Gerretsen, P.W.J.L.

Citation

Gerretsen, P. W. J. L. (2013, October 10). *Vrijzinnig noch rechtzinnig : Daniël Chantepie de la Saussaye (1818-1874) en Jan Hendrik Gerretsen (1867-1923) in de ban van het ethische beginsel*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/21930>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/21930>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/21930> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Gerretsen. P.W.J.L.

Title: Vrijzinnig noch rechtzinnig : Daniël Chantepie de la Saussaye (1818-1874) en Jan Hendrik Gerretsen (1867-1923) in de ban van het ethische beginsel

Issue Date: 2013-10-10

KORTE LEVENSSCHETSEN

*Daniël Chantepie de la Saussaye*¹

Daniël Chantepie de la Saussaye werd in 1818 te Den Haag geboren als enig kind van de jurist en ambtenaar Pierre Chantepie de la Saussaye nazaat van Franse refugiés en zoon van een predikant. Hij doorliep aldaar met lof de Latijnse school. Van 1836 tot 1841 studeerde La Saussaye theologie te Leiden om vervolgens beroepen te worden in de Waalse gemeente te Leeuwarden. Daar legde hij door grondige studie een vruchtbare basis voor zijn theologische en filosofische werkzaamheid in latere jaren. In deze periode vond zijn afscheid plaats van de liberale theologie uit zijn studietijd en zijn oriëntatie op Franse en vooral Duitse theologen. In 1846 huwde hij met Maria van Schelle, dochter van bestuursambtenaar. Zij gaf het leven aan twee zonen, van wie slechts één de volwassen leeftijd bereikte: Pierre Daniël (1847) die de voetsporen van zijn vader drukte. Ook hij werd theoloog en achtereenvolgens hoogleraar te Amsterdam en te Leiden. In 1848 vetrok het gezin naar Leiden waar hij de Waalse gemeente diende. In zijn Leidse periode kruiste hij de degens met de ‘moderne’ Leidse hoogleraar J.H. Scholten. Het waren tevens de jaren dat hij het maandblad *Ernst en Vrede* redigeerde om het zogenaamde ‘ethische’ beginsel in uit te dragen (1853-1858). In 1862 werd La Saussaye als Hervormd predikant te Rotterdam beroepen. Naast het veeleisende werk in deze grote stad zag hij toch kans om te studeren en te publiceren. Zijn naam een bekwaam theoloog en filosoof te zijn, bracht hem menigmaal op de voordracht voor een academische benoeming. Tevergeefs tot hij tenslotte in 1872 te Groningen benoemd werd. Vier jaar tevoren hadden Duitse theologen met wie hij zich nauw verwant voelde La Saussaye vereerd met een eredoctoraat. De dood overviel hem in 1874.

¹ Zie ook: *BLGNP* II, 118-121 (J. van den Berg).

*Jan Hendrik Gerretsen*¹

Jan Hendrik Gerretsen werd in 1867 te Nijmegen geboren in het talrijke gezin van de onderwijskundige pionier H.A. Gerretsen, directeur van het christelijke opleidingsinstituut voor onderwijzers *De Klokkenberg*, een schepping van het *Réveil*. Gerretsen betoonde zich een begaafde leerling op het Stedelijk Gymnasium dat hem in 1885 toegang verleende tot de studie theologie te Utrecht. Hij trad toe tot de theologische studentengezelschappen *Secor Dabar* en *Eltheto hè basileia sou*. In 1891 rondde hij zijn studie af met dissertatie *Florentius Radewijns*. Vervolgens werd Gerretsen achtereenvolgens predikant te Lopik (1891), Dedemsvaart (1895) en Den Haag (1898). In 1893 trad hij in het huwelijk met Amsterdamse predikantsdochter Anna Hogerzeil die hem zeven kinderen schonk. Als predikant bleef Gerretsen wetenschappelijk actief, aanvankelijk op het terrein van de kerkgeschiedenis, maar al spoedig werd de dogmatiek zijn werkterrein. Zijn belangrijkste publicatie verscheen in 1905 *Rechtvaardigmaking bij Paulus*. Zij vestigde zijn naam als een oorspronkelijk denker binnen de gelederen van de ethische theologen en zelfs professorabel geacht werd. Van een academisch loopbaan is het echter niet gekomen. Hij bleef predikant in de residentie waar hem in 1909 de eer ten deel viel om de doopplechtigheid van prinses Juliana te leiden. De doopdienst gaf de nodige consternatie in hofkringen die de theologische gedachtewereld van Gerretsen vreemd waren. Het verhinderde evenwel niet dat hij in 1910 benoemd werd tot hofprediker. In 1911 baarde hij opzien daar een experimentele liturgische dienst in de Kloosterkerk die later het begin zou blijken te zijn van een liturgisch *revival* in de Hervormde Kerk. Gerretsen stond bekend om zijn uitzonderlijke pastorale zorg voor geesteszieken waarin hij zich een volgeling voelde van vader en zoon Blumhardt, predikanten te Baden-Württemberg die als pioniers op dit terrein golden. De gezondheid van Gerretsen bleek niet bestand tegen de grote druk die de combinatie van predikantschap, zielzorg en wetenschapsbeoefening op den duur op hem uitoefende. In 1916 raakte hij zozeer overwerkt dat herstel niet meer mogelijk bleek. Gerretsen overleed in 1923.

¹ Zie ook: *BLGNP* III, 132-135 (C.F.J. Antonides).